Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının təşviq edilməsi

Azərbaycanın iqtisadi tərəqqisində regionların xüsusi çəkisi artır

Azərbaycan regionlarının sosial-iqtisadi inkişafının balanslı, bərabər inkişafı bu gün qarşıya qoyulan əsas məqsədlərdən biridir. Lakin bunun üçün müəyyən parametrlərin mütləq nəzərə alınması da çox önəmlidir. Ərazi quruluşu, iqlim şəraitindəki fərqlər, resursların mövcudluğu, istehsal gücü, nəqliyyat infrastrukturu, əhalinin sıxlığı və sayı, ölkədə gedən transformasiya proseslərinin nəticələri bu məsələyə mütləq şəkildə öz təsirini göstərir.

Regionların sosial-iqtisadi inkişaf səviyyələrinin ərazi diferensiallaşdırılmasının müəyyən edilməsi də burada mühüm önəmə malikdir. Çünki bu, sosial-iqtisadi proqnozlaşdırmanın kompleks sisteminin tərkib hissəsi kimi çıxış edir.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafına yüksək səviyyədə nəzarət olunur

Davamlı regional inkişaf hökumətin iqtisadi fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Bu vektorun əhəmiyyətini və onun ölkə rəhbərliyinin daimi nəzarətində olmasını dövlət başçısının regionlara səfərlərinin intensivliyi sübut edir. Nəzərə alınır ki, dövlətin uğurlu tərəqqisinin əsası güclü iqtisadiyyatdır, ona görə də ilk növbədə regionların iqtisadiyyatını inkişaf etdirmək, orada layiqli əmək haqqı ilə iş yerləri yaratmaq ön planda yer alır.

Regionların sosial-iqtisadi inkişafının hədəfləri əhalinin gəlirlərinin artırılması ilə yanaşı, təhsilin, səhiyyənin və bu qəbildən olan xidmətlərin ən müasir standartlara çatdırılmasıdır. Ötən ay Salyan şəhərində olarkən Azərbaycan Televiziyasına müsahibəsində prezident İlham Əliyev bu xüsusda mühüm nüanslara diqqət çəkərək qeyd edib: "Bildiyiniz kimi, 2004-cü ildən başlayaraq Azərbaycanda regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramları həyata keçirilir. Hazırda 4-cü proqram icra edilir. Bu proqramların icrası nəticəsində bölgələrdə çox böyük genişmiqyaslı quruculuq işləri aparılmışdır. Bu işlər davam etdirilir. Mənim də bölgələrə səfərlərim həm nəzarət üçün bir vasitədir, yəni, verdiyim tapşırıqlar necə yerinə yetirilir, eyni zamanda, növbəti tapşırıqlar, tövsiyələr verilir ki, bizim bəyan etdiyimiz bütün hədəflər - ilk növbədə, insanların rifah halının yaxşılaşdırılması, infrastruktur obyektlərinin yaradılması, o cümlədən sosial infrastrukturla bağlı işlərin aparılması bölgələrdə təmin edilsin. Bir sözlə, Azərbaycan bölgələrinin ümumi inkişafı həm sosial xarakter daşıyır, eyni zamanda, ölkəmizi gücləndirir". Hazırda "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2019-2023-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" icra edilir və bu il ərzində onun icra müddəti başa çatacaq. Burada müəyyən nüanslara da toxunaraq qeyd etmək lazımdır ki, regionların sosial-iqtisadi inkişaf amillərinin müəyyən edilməsi və təsnifləşdirilməsi də vacibdir. Mənşəyinə görə onları iki qrupa bölmək olar: mənbəyi xarici mühit olan xarici və regionların öz imkanları hesabına formalaşan daxili faktorlar. Eyni zamanda, xarici amillər praktiki olaraq nəzarətə məruz qalmır və regional sosial-iqtisadi sistemin onlara uyğunlaşdırılmasını tələb edir, buna görə də sosial-iqtisadi inkişafı idarə edən subyektlər kimi regional hakimiyyət orqanları üçün əlverişli olan daxili amilləri stimullaşdırmaq perspektivlidir. Ümumiyyətlə, ekspertlər vurğulayır ki, regionların inkişafının əsas təkanverici qüvvəsi daxili amillərdən qaynaqlanır. Bu səbəbdən onlar optimal və səmərəli istifadə üzərində qurulmalıdır. Beləliklə görünür ki, əlverişsiz xarici mühitdə belə regionların inkişafının mənbəyi əsasən daxili amillərdir. Bunlardan səmərəli istifadə halında regionların inkişafının dinamik xarakter almasını görmək olar. Beləliklə, regional inkişaf probleminin həlli əsasən potensialından istifadə olunmayan və ya zəif istifadə olunan alt sistemlərin müəyyən edilməsi müstəvisindədir. Ekspertlər qeyd edir ki, regionların sosial-iqtisadi inkişafı üçün potensial artım sahələrinin hesabına milli iqtisadiyyatın əlaqəli sahələrini aktivləşdirərək regionun iqtisadiyyatına təsir göstərə biləcək sahələrin tərəqqisini daim ön planda saxlamaq lazımdır. Çünki bu, dinamik iqtisadi tərəqqiyə rəvac verir.

Regionlarda özəl sektorun dinamik tərəqqisi xüsusi diqqət mərkəzindədir

Şübhəsiz ki, regionların sosial-iqtisadi inkişafında istənilən nəticəyə nail olmaq üçün burada müasir infrstruktura yanaşı, özəl sektora da ciddi dəstək göstərilməlidir. Xüsusən də sahibkarlıq sektoru daim diqqətdə olmalıdır. Bazar də bir o qədər çox sərvət qazanar. Başqa sözlə, sosialyönümlü bazar iqtisadiyyatını qəbul edən ölkələrdə sahibkarlıq ümumi sosial-iqtisadi vəziyyətə faydalı təsir göstərir. İqtisadiyyatı dövlət sektoruna alternativ etməklə rəqabət mühiti, əlavə iş yerləri yaradır, bununla da cəmiyyətdə sosial gərginliyi azaldır. Hazırda iqtisadiyyatın şaxələndirilməsinin həyata keçirilməsi üçün sahibkarlıq amilinin Azərbaycan iqtisadiyyatına daha geniş şəkildə nüfuz etməsi zəruridir. Sahibkarlığın inkişafı ilə iqtisadi artım yolu ilə neft amilinin ölkə iqtisadiyyatına təsirini minimuma endirmək və qeyri-neft sektorunun ÜDM istehsalında xüsusi çəkisini artırmaq hökuməti üçün qanunvericilik, təşkilati və iqtisadi şərait durmadan təkmilləşdirilir, qanunsuz müdaxilələrə və süni maneələrə qarşı mübarizə, sahibkarlığa dövlət dəstəyi mexanizmlərinin səmərəliliyi artır. Özü də bunlar fərdi tədbirlərə deyil, dövlət proqramlarına əsaslanır. İnkişaf etmiş ölkələrin sahibkarlığın təşviqi təcrübəsi göstərir ki, bütün ölkələr üçün eyni olan bir sıra ümumi sahələr mövcuddur. Bunun üçün dövlət dövlət məqsədləri üçün kompleks proqramlar hazırlayır və öz resurslarını, qanunvericilik, vergi, gömrük, kredit, dövlət sifarişləri, subsidiyalar, bonuslar, təminatlar, informasiya, marketinq, maliyyə bazarının tənzimlənməsi kimi iqtisadi

iqtisadiyyatında ideal mühitin yaradılmasının əsas amillərindən biri də sahibkarlığın formalaşması və inkişafıdır. İstənilən sahibkar öz mənfəətini maksimum dərəcədə artırmağa çalışır və onun maddi rifahı onun biznesindən və ya şirkətin gəlirindən asılıdır.

Sahibkar cəmiyyətin ehtiyac duyduğu mal və xidmətlər istehsal edir, yeni iş yerləri yaradır və mövcud olanı qoruyur, başqalarının yaratdığı mal və xidmətləri istehlak edir və müvafiq vergiləri ödəyir. Odur ki, sahibkar ölkədə nə qədər uğurlu olarsa, bir o qədər çox qazanc əldə edər və cəmiyyətmətin xüsusi diqqətindədir. Qeyd edək ki, Azərbaycanın qeyri-neft sektoru üzrə yeni istehsal və ixrac imkanları əsasən özəl bölmədə aktivliyin artması hesabına yaranır. Son illərdə ölkədə regional sənaye quruculuğu diqqət mərkəzində saxlanılır və burada sahibkarlıq subyektlərinin fəallığını xüsusi qeyd etmək lazımdır.

Bu fonda dünyanın bir çox ölkələrində olduğu kimi, Azərbaycanda da sahibkarlığa dəstək dövlətin iqtisadi siyasətinin mərkəzi istiqamətlərindən birinə çevrilib.

Belə bir siyasətin nəticəsidir ki, sahibkarlıq fəaliyyəti üsul və vasitələrdən istifadə edir. Bazar münasibətləri inkişaf etdikcə iqtisadiyyatın dövlət tənzimlənməsinin forma və meyilləri də əsasən birbaşa və inzibati, daha sonra isə iqtisadi və dolayı tənzimləməyə doğru dəyişir. Məhz bu hal regionlarda sahibkarlığın inkişafına yeni təkan verib. Ölkə iqtisadiyyatında regionların xüsusi çəkisi də bu fonda artan xətt üzrə inkişaf edir.

Samirə SƏFƏROVA

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyilə çap olunur.